

Fig. 1. Kirken set fra syd. Henrik Wichmann fot. 1999. - *The church seen from the south,*

SERRIDSLEV KIRKE

NEBEL SOGN

Efter vedtagelsen af $\dagger$ Nebel kirkes nedrivning (s. 4933) udarbejdede ingeniør Jens Chr. Clausen 1877-78 en række tegninger til den nye bygning, der efter nogen debat inden for menigheden placeredes i Serridslev by.¹ Opførelsen indledtes 5. april 1878 med fundamenteringen, allerede 28. aug. kunne spiret rejses, og 17. nov. s.å. blev kirken indviet.² Byggeriet gennemførtes i nært samarbejde med kirkeejeren, lensgreve C. E. Krag-Juel-Vind-Frijs til Frijsenborg (jfr. s. 4933), som selv finansierede byggeriet. Kir-

kens overgang til *selveje* skete 1. juli 1921. Serridslev er *anneks* til Vær. *Sagn*, jfr. $\dagger$ Nebel kirke (s. 4934).

2000: Nebel sogn indgår i Århus stift og ligger i Horsens kommune, Vejle amtskommune.

Kirken er placeret i den sydvestre udkant af den relativt højtliggende landsby, hvis huse overvejende fordeler sig langs den mest direkte af de mange landeveje, som forbinder Horsens og

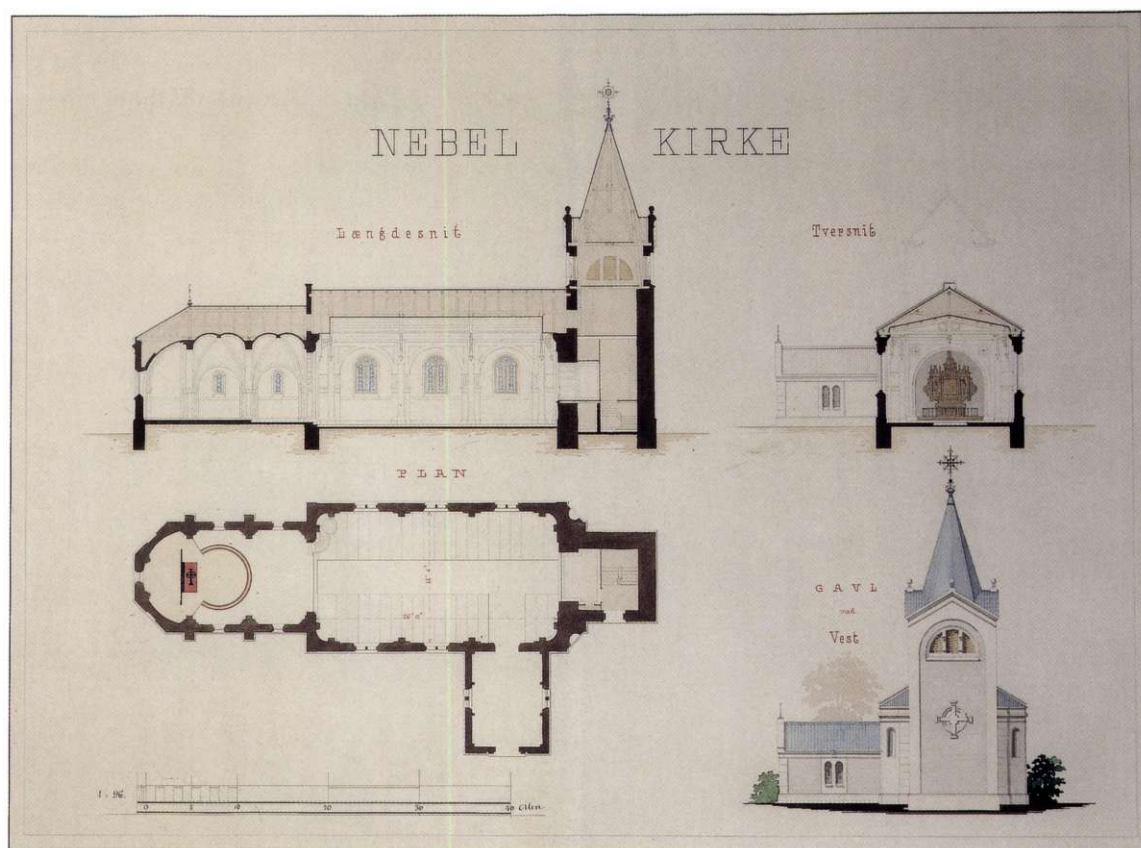

Fig. 2. Jens Chr. Clausen 1877: Forslag til kirke i Serridslev. Ved embedet. - *Proposal for a new church.*

Århus. Efter at Oddervejen var ført over Stensballesund, blev den valgte beliggenhed af den nye kirke trafikalt såre hensigtsmæssig og var samtidig central i sognet. På nordsiden af bygaden var som byggegrund erhvervet et areal, der sikrede kirken en landskabelig fremtrædende plads.

Kirkegården, hvortil Volmer Rud Nielsen, Horsens, 1967 udarbejdede et projekt for en beskeden *udvidelse* mod nordvest, *hegnes* siden 1948 mod landevejen med vingeteglsafdækket mur af røde sten. I øvrigt kantes med tjørnehæk, mens der mod syd i østsiden er anlagt et stengærde. Inden for dette er for nylig sat plataner i kombination med rhododendron. Hele kirkegårdsarealets vestside domineres aflæhegn af avnbøg, røn og birk. I hovedindgangen, omtrent midt på sydsiden, hænger jerngitterfløje mellem

tagstenshængte rødstenspiller (jfr. fig. 1). Desuden er der indkørsel i samme sides vestre ende og fodgængerlåde nær det nordvestre hjørne. Her befinder sig også *ligkapellet*, der er bygget 1919 i samråd med den kgl. bygningsinspektør og udvidet 1957 efter tegning af H. P. Nielsen, Odder.

Bygningen er rejst 1878 efter tegning af Jens Chr. Clausen, der ved midten af 1870erne var engageret i adskillige profane og kirkelige opgaver i Horsens og omegn (jfr. bl.a. s. 4003 og 4864). Clausen udarbejdede en række forslag til den ønskede nybygning, der viser, at han afprøvede forskellige udformninger og flere afperiødens stilistiske udtryk (fig. 2-3). Utvivlsomt i forståelse med grev Frijs og kommenteret af bygningsinspektør V. Th. Walther valgtes en arkitektonisk relativt enkel plantype, og bygning-

gen iførtes nygotikkens klædedragt, der på det tidspunkt allerede var temmelig udbredt.

Den behørigt orienterede kirke (fig. 4) består af et rektangulært *skib* omtrent i proportionen 1 til 2. I det ydre er langmurene ved piller opdelt i fire fag, der i det indre modsvarer af det næsten basilikale trælofts bjælkedisposition. I den østre ende tilslutter sig en overhvælvet, polygonal korudbygning (fig. 5), der står i forbindelse med langhuset ved en stor spidsbuet arkade (fig. 6). Ved skibets modsatte ende rejser sig et kraftigt *tårn* med et elegant pyramidespir, der oprindelig vistnok var beklædt med zink, men i midten af 1920'erne fik kobbertag. Med jerntal på vestfacaden står kirkens opførelsesår. Tårnets

underrum danner forhal med spidsbuet, falset portal på sydsiden, hvis tympanon smykkes med en cementstøbt Kristusmedaljon, modeleret af billedhuggeren Niels Fjeldskov. En trappe i udbygningen på tårnets vestside fører op til pulpituret og orglet i den nedre mellem-etage, der står i åben forbindelse med kirkerummet.

Kirkens *ydre*, der på en fod af granit står i blank mur af røde sten, præges af hjørnepinakler og stræbepiller, der på tårnet når op til klokkestokværket.

Det *indre* er i sine grundlæggende træk i behold, omend der i tidens løb er foretaget ændringer. Mest afgørende for rummet er vægge-

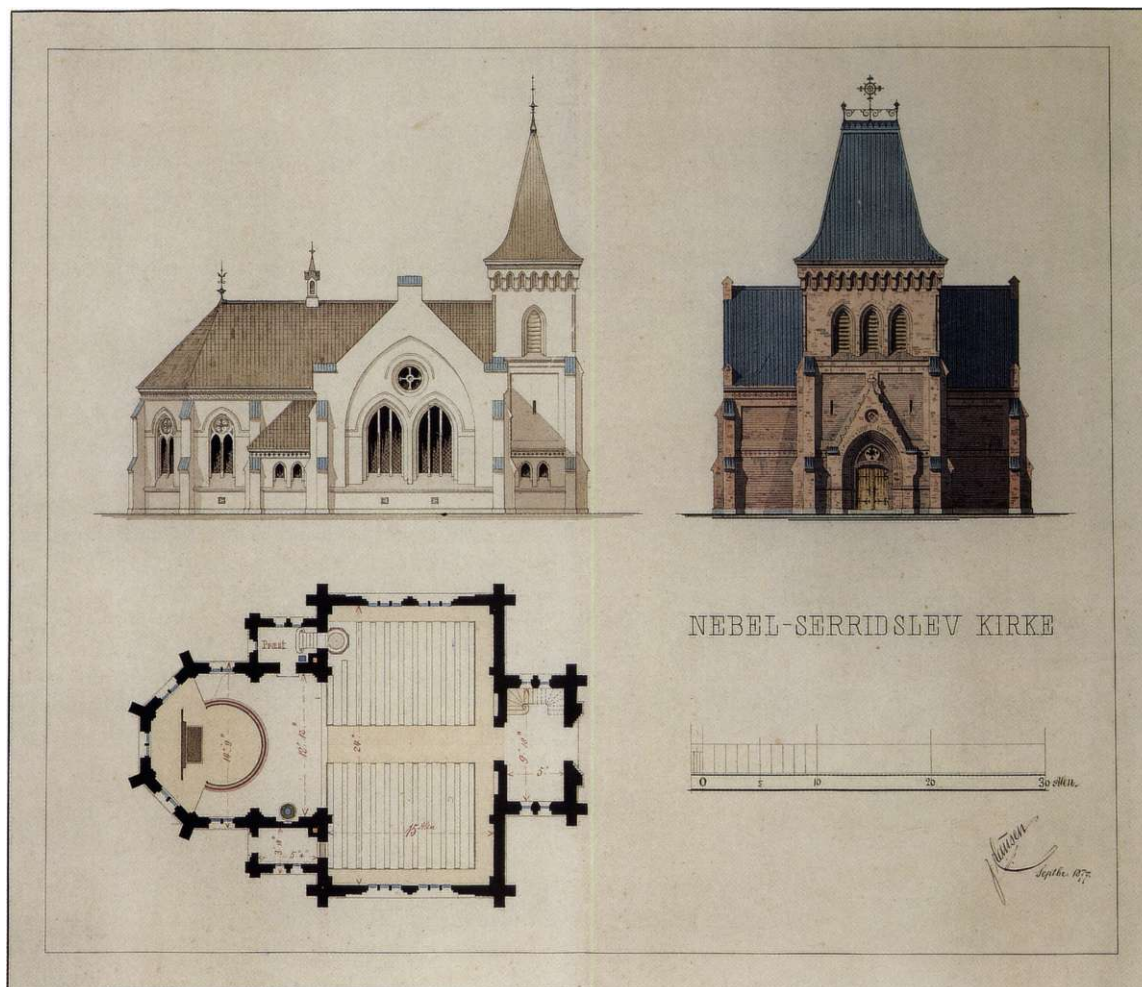

Fig. 3. Jens Chr. Clausen 1877: Forslag til kirke i Serridslev. Ved embedet. - *Proposal for a new church.*

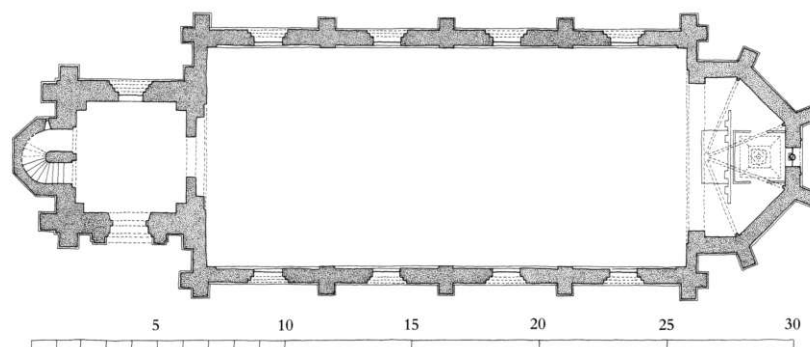

Fig. 4. Grundplan 1:300. Målt og tegnet af KdeFL 1999 på grundlag af indre omrids ved Aage C. Nielsen og Poul Andersen 1969. - *Ground-plan*.

nes hvidtning, som gennemførtes o. 1970 med Aage C. Nielsen og Poul Andersen som arkitekter; tidligere stod også væggene i blank mur.

Denne renovering foregik i sammenhæng med indlægning af centralvarme, ved hvilken lejlighed den ældre $\uparrow$ kalorifer, der 1928 havde afløst to $\uparrow$ kakkelovne ved triumfvæggen, blev fjernet. Ligeledes forsvandt de trægulve, der 1936 var lagt under stolestaderne.³ I slutningen af 1980'erne indledtes under ledelse af arkitekt-

firmaet Vilhelmsen og Kristensen I/S den hidtil seneste istandsættelse, der endnu ikke er afsluttet. Foreløbig er væggenes ældre pudsbeklædning i våbenhuset og tårnrummet retableret 1990.⁴ Korets hvælv, der oprindeligt havde været farvet, står nu i hvidt med dekoration på sine profilerede ribber. Gulvet er fortsat belagt med de oprindelige teglstensfliser, mens vinduernes gule glas er udskiftet med klart.

Bag altertavlen er med trævægge afskilret et præsteværelse, hvis kassetteloft, ligesom prædikestolen og pulpituret, smykkes med firpaskvadrat (fig. 32).

INVENTAR

Oversigt. I forbindelse med nedrivningen af $\uparrow$ Nebel kirke 1878 overførtes hovedparten af inventaret til den nye kirkebygning, idet man dog i modstrid med den oprindelige beslutning valgte at anskaffe en ny døbefont og prædikestol, begge udført i nygotisk stil efter tegning af Jens Chr. Clausen. Antagelig er også stolestaderne blevet delvis fornyet. Klokken var umiddelbart forinden blevet omstøbt. En staffering af prædikestol, stolestader, orgel og det tilhørende pulpitur gennemførtes 1936. Seneste hovedistandsættelse og bemaling af inventaret er gennemført 1971, da de førnævnte genstande bemaledes i tre grå nuancer, suppleret med brunt i stolestadernes fyldinger, alt afstemt efter loftets og væggenes farvetoner.³ Alterbordet og -tavlen restaureredes 1994-95 og 2000.

Alterbord (fig. 7-8), nyere trækasse, 204x116 cm, 98 cm højt. Forsiden smykkes af et *alterbordspanel* fra 1666, skænket af Henrik Mund til Serridslevgård og hustruen Berete (Birgitte Eriksdat-

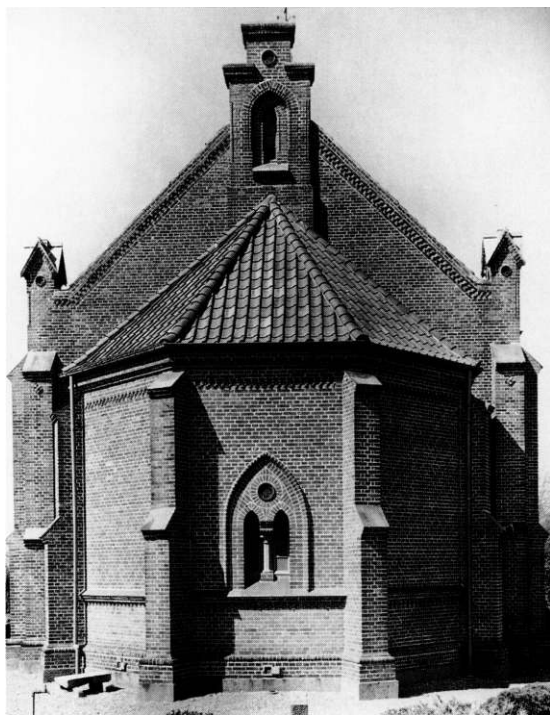

Fig. 5. Kirken set fra øst. Henrik Wichmann fot. 1999. - *The church seen from the east*.

Fig. 6. Indre set mod øst. Ældre fot. (antagelig før 1904) i Nebel sogns egnsmuseum. - *Interior to the east, probably before 1904.*

Fig. 7. Kvindelig herme med timeglas. Detalje af alterbordsforside (s. 4956). Henrik Wichmann fot. 1998. - *Female herma with hourglass. Detail from frontal.*

ter) Mormand ifølge malet årstal og sammen-skrevne initialer. Panelet er blevet tilskrevet Koldingbilledskæreren Jens Mortensen.⁵

Panelet har tre arkadefelter med relieffer af dyder, indbyrdes adskilt af hermer. De konsolbårne dyder omfatter fra venstre mod højre: Håbet med fugl, Troen med bog (korset i højre hånd mangler, jfr. hul i håndfladens lodrette del), vist i mindre størrelse og på en forhøjet konsol i forhold til de to øvrige, og endelig Styrken med brudt søjle over skulderen. Alle er udført efter Jacob Mathams stik af Hendrick Goltzius' velkendte dydeserie. Dyderne er indfattet i rigt dekorerede portalrammer med æggestavsdekoreret bueslag, båret af toskanske volut- og akantusprydede pilastre med kraftig entasis og kartouchesmykkede baser; i sviklerne ses fuglepar, der dels er vendt mod midten (1. fag), dels vender sig fra hinanden (2. og 3. fag). De kvindelige hermer har attributter, der alle

synes at hentyde til døden og livets forgængelighed, fra venstre mod højre: blomsterkvist, røgelsekar, timeglas (fig. 7) og dødningehoved.⁶ Skafterne prydes af skjolde med løvehoveder, hvorfra hænger frynsebesat draperi. Kronfrisen hviler på tandsnitsmykket profil og afsluttes foroven af tungebort.

Panelets figurudsmykning rummer et motivforråd, der genfindes i flere værker, tilskrevet Jens Mortensen, jfr. også altertavlen fra 1656 (s.d.). Det gælder dels de stående dydefigurer, udført efter Goltzius' forlæg, dels de løvehovedprydede hermer. Dersom det angivne årstal 1666 står til troende, er der et interval på 10 år mellem de to værker, og forsiden er dermed det yngste, kendte arbejde, der lader sig tilskrive Koldingmesteren.⁷

Alterbordspanelet er stafferet i brunt, lys olivengrønt og rosa med detaljer i hvidt. Figurerne har hudfarvet karnation, rødbrunt hår og brogede dragter i røde, rødorange, lys violette, blå og grønne nuancer samt hvidt. På konsollen under den midterste dydefigur er de sammen-skrevne monogrammer »HM BM« for Henrik Mund og Berete (Birgitte Eriksdatter) Mormand. På panelets kronfrise er skriftsted med gylden fraktur på sort bund (SI. 91,14) og årstallet 1666. Bordets kortsider er grønstafferede med detaljer i rosa, gråt og hvidt.

1878 overført fra Nebel kirke (s. 4938). Alterbordet og måske tillige altertavlen (s.d.) var muligvis 1936 genstand for en istandsættelse, jfr. antikvapåskrift på grå bund på et genanvendt fyldingspanel fra stolestaderne, henlagt i alterbordet (tidligere fæstnet på bordets inderside): »H. C. Koch. Maler. Hovedgaard. 22/7. 1936«. Se også stolestader mv. Bordet er senest afrenset 1995.⁸ † *Alterdug*. 1878 er nævnt en 'smukt broderet dug', skænket af kirkeejerens frue, grevinde Thyra Frijs.

Altertavle (fig. 8-11, 30), ifølge malet indskrift skænket 1656 af Henrik Mund til Serridslevgård og Berete (Birgitte Eriksdatter) Mormand. I lighed med alterbordsforsiden tilskrevet Jens Mortensen.⁵

Den overdådigt udsmykkede tavle består af et lavt postament, tredelt storstykke med sidevin-

Fig. 8. Alter med alterbordspanel og altertavle, skænket hhv. 1666 og 1656 (s. 4954,4956). Henrik Wichmann fot. 1998. - The altar with frontal and altar-piece, donated in 1666 and 1656, respectively.

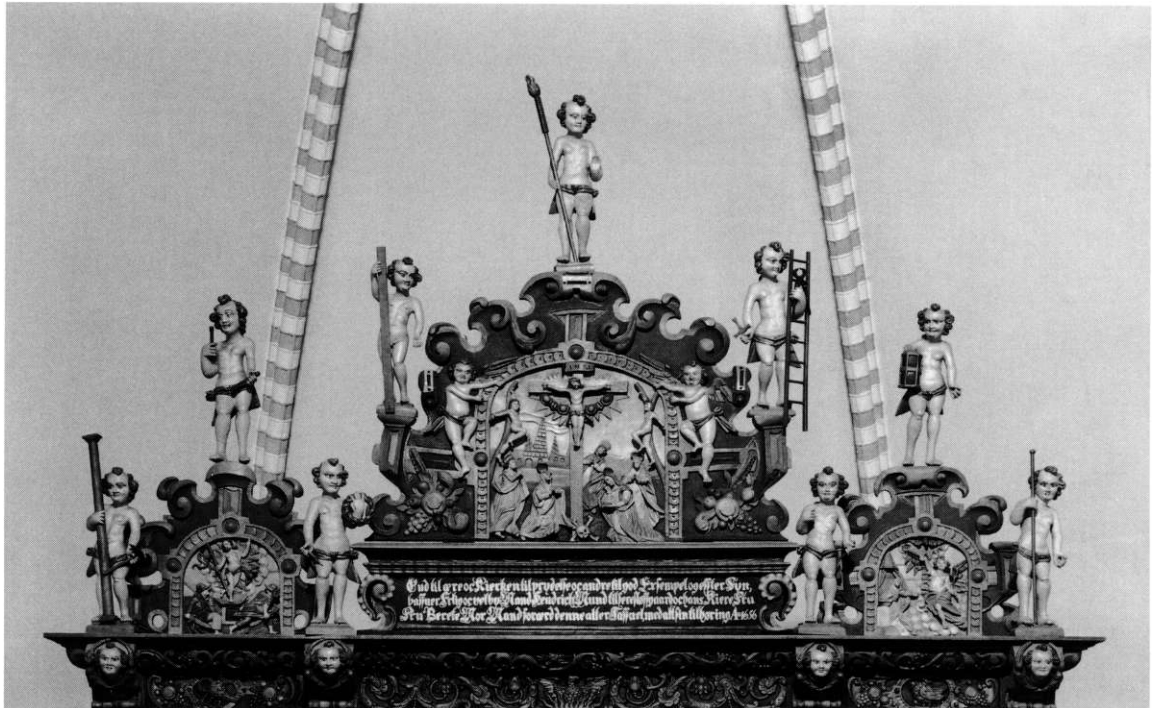

Fig. 9. Topstykke. Detalje af altertavle, skænket 1656 (s. 4958). Henrik Wichmann fot. 1998. - *Top section. Detail of altar-piece, donated in 1656.*

ger og et lavt, gavlprydet topstykke. Postamentet har løvehovedsmykkede fremspring, hvorimellem postamentfelt, indrammet af flammelieste, og diminutive sidevinger, formet som op-rullede kartoucher.

Storstykket inddeles på hver side af det højre- og lavre midtfelt af dobbelte, korintiserende søjler med englesmykkede prydbælter, det yderste par med skjoldholdende figurer, iklædt kjortler, det inderste med nøgne småengle med spinkle stave (nagler(?), jfr. topstykkets engle). Felterne mellem storsøjlerne er todelte, øverst med Moses (fig. 10a) og Kristus som Verdensfrelser (Salvator Mundi,) hhv. tv. og th., nederst med Adam og Eva (fig. 10b) hhv. tv. og th., alle indsat i muslingeskalsprydede nicher, flankeret af mand- og kvindelige karyatider; i nichernes svikler er kerubhoveder. Selve storfeltets ramme har udskåret hulkel i gennembrudt arbejde mellem flammelister. Sidevingerne (fig. 30) er trukket ud i fantasifulde, bruskværksprydede formationer, indrammet af

havfruelignende væsener og smykket med de fædrene og mødrene våbener for hhv. Henrik Mund og Berete Mormand (tv. Mund og Harbou, th. Mormand og Lindenov). Under søjlerne og sidefelterne er hhv. kerubhovedsmykkede kugleled og hængestykker med frugtophæng.

Topstykket (fig. 9) hviler på en kraftig, karnisprofileret gesims med fladsnitsranker med blade og frugter. Overorstykkets midtfelt er vist Fugl Fønix, over venstre sidefelt Pelikanen, der hakker sit bryst til blods og over det højre en høne med kyllinger, alle Kristusallegorier og velkendte motiver fra Jens Mortensens billedverden.⁹ Krumknægte, smykket med kerubhoveder.

Over et volutindrammet, diminutivt topstykke rejser sig en kartouchefiget topgavl, flankeret af to mindre gavle af samme udformning. Midtgavlen har fladrundbuet felt i dukatmønstret ramme, holdt af småengle, med en Korsfæstelsesscene, mens sidegavlene i tilsva-

rende indramning viser Opstandelsen (tv.) og Bebudelsen (th.). Ni engle med lidelsesredskaber (enkelte mangler) kroner de tre gavle.

Med storstykkets opbygning med dobbeltsøjler følger altertavlen skemaet fra de Jens Mortensen tilskrevne altertavler i Bested (DK. Tisted, s. 563), Øster Nykirke (Nørvang hrd., Vejle amt) samt Vester Nykirke og Jerne (DK. Ribe amt, s. 1722, 982). Samtidig genfindes her en lang række motiver inden for Koldingmesterens repertoire, idet altertavlen i Serridslev dog med sin figurrigdom overgår alle de øvrige.

Tavlen, hvis staffing senest er afrenset 1995, fremstår ligesom alterbordsforsiden med en rig polykromi, domineret af mørkbrunt, rødbrunt, lys olivengrønt og hvidt samt forgyldning på de arkitektoniske led og en broget staffing på de figurative dele. På fod- og topfeltet er forgyldte frakturindskrifter på sort grund, hhv. skriftsted med nadverordene (Luk. 24, v. 30-31) og gi-

verindskrift: »Gud til ære og Kiercken til pyrdelse oc andre til god Exsempel og effter Svn, haffuer Erlig oc velby: Mand Hendrich Mund til Seresløffgaard, oc hans Kiere Fru Fru Berete Mor Mand forærd denne alter Taffuel, med alt sin tilhøring A° 1656.« Over sidevingernes våbener er på begge sider med hvide versaler malet de forklarende initialer »HMF oc (sammenskrevet) M«, angivelsen th. dog en fejl(-opmaling?) for »BMF oc M« (Berete Mormands fædrene og mødrene (våbener)).

Storstykkets *malerier*. 1) Formentlig samtidigt med altertavlen, 115x95 cm, olie på træ, Nadveren efter kobberstukket forlæg af Magdalena de Passe.¹⁰ Billedet følger trofast dette forbillede. Det gælder både for gengivelsen af figurgruppen omkring det rektangulære nadverbord, hvor Kristus er placeret midt for langsiden med Johannes ved sit bryst, og for udformningen af rummet bagved, kendetegnet bl.a. af en høj ni-

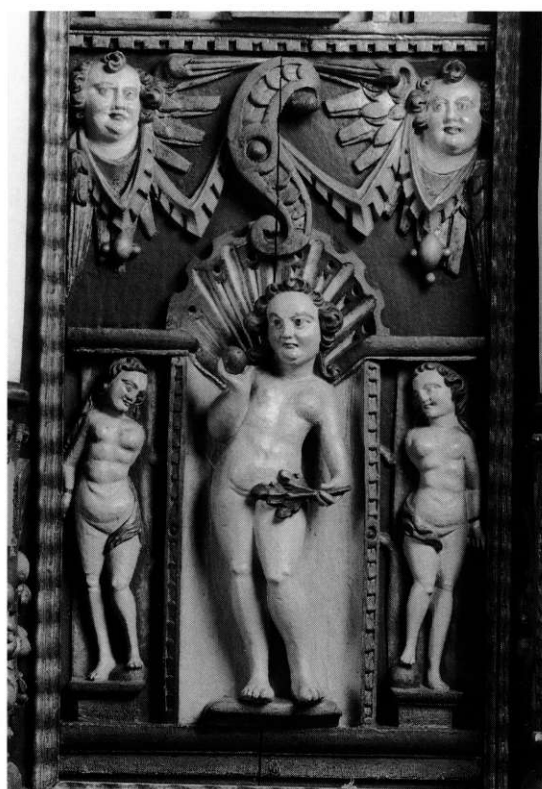
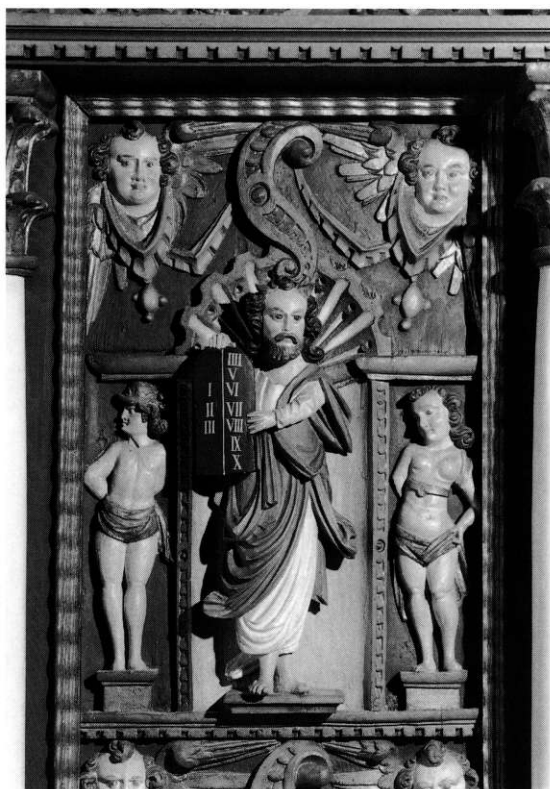

Fig. 10a-b. Detaljer af storstykke fra altertavle, skænket 1656 (s. 4958). a. Moses. b. Eva. Henrik Wichmann fot. 1998. - Details of central section of altarpiece, donated in 1656. a. Moses, b. Eve.

Fig. 11. Kristus i Emaus. Altermaleri nr. 2, udført 1874 af F. L. Storch (s. 4960). Henrik Wichmann fot. 1998 (før istandsættelse). - *Christ in Emaus. Painting no. 2 by F. L. Storch, 1874, from the central section of the altar-piece.*

che som ramme omkring den centrale gruppe. Figurernes dragter i grønt, rødt, blågråt, brunrosa og mørkbrunt danner en broget kontrast til det mørkstemte interiør med dominans af grå, brune og mørkgrønne farvetoner.

Nadverbilledet var i tidsrummet 1874-o. 1926¹¹ erstattet af nr. 2.

2) (Fig. 11), 1874,⁸ olie på lærred, 131x114 cm, Kristus i Emaus, udført af F. L. Storch, jfr. udateret gentagelse af motivet i Øster Egede kirke (DK. Præstø, s. 567). Kristus og de to apostle er vist i et interiør ved nadverbordet. I baggrunden er gennem to arkadeåbninger udblik til landskab. Billedet domineres af en mørk helhedstone med enkelte stærkt belyste partier og brogede farveaccenter (rød, blågrøn, gylden) i sceneriets centrale dele. Samtidig profilramme, bemalt i sort, grønt og rødbrunt med forgyldning. Ophængt på tårnummets nordmur.

Ud over udskiftningen af det sekundære altermaleri før 1926 (jfr. ovf.) var altertavlen muligvis 1936 genstand for en istandsættelse, jfr. alter-

bord og stolestader. Ved en besigtigelse 1987 konstaterede konservator Mogens Larsen, at selve tavlens oprindelige farvelag kun var bevaret i mindre omfang, hvorimod altermaleriet syntes intakt i væsentligt omfang under en sekundær opmaling. Tavlen istandsattes 1995, mens F. L. Storchs altermaleri er restaureret 2000.⁸

Altersølv. Kalk, disk og oblataeske (fig. 12-14), udført 1688 af Marcus Resenhof, København og skænket 1691 af baron Frederik Krag og dennes anden hustru, Charlotte Amalie Griffenfeld. Den 21 cm høje *kalk* (fig. 14) har cirkulær fod i to afsæt med bred fodplade og graverede dobbeltriller. På skaftet er pånittet et ca. 7 cm højt, støbt krucifiks under midtdelt, flad knop. Bæger med skrå sider, hvorpå er indgraveret givernes spejlmonogram: »FKCAG« for Frederik Krag og Charlotte Amalie Griffenfeld i kartoucheramme med frugtnehæng, øverst smykket med syvtakket baron- eller friherrekrone. Nederst giveråret: »1691«. På den vandrette fodplade fire stempler: mesterstempel for Marcus

Fig. 12. Disk, udført 1688 af Marcus Resenhof, København, og af skænket 1691 af baron Frederik Krag og friherreinde Charlotte Amalie Griffenfeld (s. 4961). Henrik Wichmann fot. 1998. - *Paten, made in 1688 by Marcus Resenhof, Copenhagen, and donated in 1691 by Frederik Krag and Charlotte Amalie Griffenfeld.*

Resenhof 1688 (Bøje I, 1979, nr. 140), Københavnsmærke 1691, guardeinmærke for Conrad Ludolph og månedsmærke tvillingerne. Under fodpladen endvidere trambulérstik.

Disk (fig. 12) er 15,5 cm i tv. På den 2 cm brede fane er graveret cirkelkors og giverinitialer under syv takkede kroner, hhv. »BFK« for Baron Frederik Krag og »FCAG« for Friherreinde Charlotte Amalie Griffenfeld. Herimellem giveråret: »1691«. Ingen stempler.

Den tilhørende ovale *oblatæske* (fig. 13), 12,5x10,5 cm, ca. 4 cm høj, har svagt hvælvet låg med pånippet støbt krucifiksfigur, nøje svarende til kalkens. Tv. og th. ses givernes indgraverede, kronede initialer over krydsende palme grene med båndsløjfe og giverår, svarende til disken. Under bunden fire stempler som kalkens (fig. 28). En nøje kopi af oblatæskan er i Vær (s. 4881), udført 1792, formentlig på det tidspunkt, da altersølvet fra 1691 overførtes til Æbel kirke (s. 4938), jfr. også udformningen af den o. 1900 omstøbte kalk i Vær, dog med antagelig ældre krucifiks fra 1792.

Fig. 13. Oblatæske, udført 1688 af Marcus Resenhof, København, og skænket 1691 af baron Frederik Krag og friherreinde Charlotte Amalie Griffenfeld (s. 4961). Henrik Wichmann fot. 1998. - *Wafer box, made in 1688 by Marcus Resenhof Copenhagen, and donated in 1691 by Frederik Krag and Charlotte Amalie Griffenfeld.*

Fig. 14. Alterkalk, udført 1688 af Marcus Resenhof, København, og skænket 1691 af baron Frederik Krag og friherreinde Charlotte Amalie Griffenfeld (s. 4960). Henrik Wichmann fot. 1998. - *Chalice, made in 1688 by Marcus Resenhof Copenhagen, and donated in 1691 by Frederik Krag and Charlotte Amalie Griffenfeld.*

En nyforgylldning af kalken er udført 2000.⁸

Vinskummeske, 1903, udført af Rasmus Jensen, Horsens, svarende til eksemplere i Lundum og Hansted (s. 4812 og 4843, begge fra 1903). På laffet er et cirkelkors. På skeens bagside graveret ejerbetegnelse med skriveskrift: »Serridslev Kirke« samt tre stempler: mestermærke (Bøje II, 1982, nr. 6278), Københavnsmærke 1903 og guardeinmærke for Simon Groth.

**Vinkande*, af porcelæn, nævnt 1921. Antagelig identisk med eksemplar, opbevaret sammen med en pendant (vel fra Vær kirke, jfr. s. 4881) i præstegården.

Berettelsessæt, jfr. Vær kirke (s. 4881).

Alterstager (fig. 15-16), 1592 skænket af Claus

Fig. 15. Alterstage, skænket 1592 af Claus Mund og Kirsten Jørgensdatter Harbou (s. 4961). Henrik Wichmann fot. 1998. - Altar candlestick, donated in 1592 by Claus Mund and Kirsten Jørgensdatter Harbou.

Fig. 16. Detalje af alterstage (s. 4962). Henrik Wichmann fot. 1998. - Detail of altar candlestick.

Mund og Kirsten Jørgensdatter (Harbou), jfr. graveret indskrift og våbenskjolde. 51,5 cm høje, aftrappet fod i tre afsæt med graverede dobbeltriller. Cylinderskaft, leddelt af tre flade knopper, hvorimellem skaftringe. Høj lysetorn af profil, svarende til fodens. Nyere lysetorn af jern. På skaftets nedre del giver indskrift med fordybede versaler (n er vist spejlvendt): »Clavs Mvnd Kiersten Iørens datter /Iørns dater (Jørgensdatter)«. Herover parrets hjelmede våbenskjolde (Mund over for Harbou) og årstallet 1592 (fig. 16). Jfr. beslægtede stager, ligeledes skænket 1592, i Dover (s. 3163).

Messehagel, 1907,⁸ af mørkerødt fløj af vanlig skjoldform, kantet med guldgalonier; rygkors af ditto. Ikke i brug.

Alterskranke, 1854, af støbejern. Opstillet i rektant med afrundede hjørner. Palmet- og ranke-smykkede, kannellerede søjler, jfr. Vær (s. 4882). Bronzeret og brunmalet. Læderbetrukne knælepuder.

Døbefonte. 1) (Fig. 17) romansk, med kumme af rødlig granit og nyere fod af lysgrå granit, 78 cm høj. Den lave kumme, der måler 29 cm i dybden og 79 cm i tv., tilhører en mindre gruppe blandt de østjyske løvefonter med parallel i Voer (Randers amt) og Stjær (Framlev hrd., s. 2096), jfr. Mackeprang: Døbefonte, s. 262f. Under den enkle mundingsrand er kummen ved en bladranke inddelt i fire felter, hvori er parvist modstillede figurer, hugget i lavt relief, dels liggende eller stående løver med bagudvendte hoveder, spiraloprullede manker, lange tunger hængende ud af gabet og palmetuske på halerne, dels fugle med palmetkviste i næbbene, udbredte vinger og vifteformede haler. I sviklerne mellem figurfelterne er smukt formede palmetter. Den sekundære fod er til dannet som en enkel terningkapitel.

Fontens proveniens er ikke fuldt oplyst. Som nævnt s. 4939f. og ndf. foretrak man 1878 at lade en ny font udføre som erstatning for den romanske arkadesmykkede font i $\dagger$ Nebel kirke. 1904 omtales kirkens font dog som en 'romansk granitdøbefont med relieffer'¹² og atter 1921 som 'en gammel granitdøbefont med ornamenten fra Nebel kirke, dog med ny fod'.⁸ Dette kunne

Fig. 17. Døbefont nr. 1, romansk, af granit (s. 4962). Henrik Wichmann fot. 1998. - *Romanesque font, no. 1, of granite.*

Fig. 18. Døbefont nr. 2, 1878 (s. 4963). Henrik Wichmann fot. 1998. - *Font no. 2 from 1878.*

tyde på, at den løve- og fuglesmykkede font allerede da var kommet til kirken, antagelig fra en anden af grevskabet Frijsenborgs talrige kirker.¹³ Opstillet i skibets nordøstside neden for kortrappen.

2) (Fig. 18), 1878, af cement. Fonten, der er formet i nygotisk stil, er 93 cm høj og omfatter en sekskantet fod med indknebet skaftled som overgang til den tolvkantede kumme, 27 cm dyb og 80 cm i tv. Kummens arkadedekoration, her dog spidsbuer med dekoration af fligede blade, har mindelser om den kasserede romanske font, jfr. fig. 5-6, s. 4839. Efter opstillingen af nr. 1 ikke længere i brug; i ligkapellet.

Dåbsfad (fig. 19), o. 1550, sydtysk, drevet og punslet arbejde af messing, ifølge graveret indskrift og våbenskjolde skænket 1650 af Henrik Mund og Berete Mormand til Serridslevgård. 63 cm i tv. og 7 cm dybt. Bundens cirkelfelt rummer en fremstilling af Bebudelsen, indrammet af utolket minuskelindskrift: »mivehve«. Herom er frise af hjorte og hunde, adskilt af småkviste med agernlignende vedhæng og gentaget på den 10 cm brede fane. Endvidere indstemplede fligede blade og firbladsrosetter. Typemæssigt har fadet talrige paralleller, jfr. ek-

sempler i Framlev (s. 2050), Viby (s. 2140), Tiset (s. 2244), Veng (s. 3237) og Tvillum (s. 3425). På fanen er indgraveret givernes initialer og versalindskriften: »Anno 1650 gaf Hendric Mvnd (Henrik Mund) og Berete Mor Mand (Berete

Fig. 19. Dåbsfad, o. 1550, skænket 1650 af Henrik Mund og Berete Mormand (s. 4963). Henrik Wichmann fot. 1998. - *Baptismal dish, c. 1550, donated in 1650 by Henrik Mund and Berete Mormand.*

Fig. 20. Prædikestol, 1878 (s. 4964). Henrik Wichmann fot. 1998. - *Pulpit from 1878.*

Mormand) til Sereslef Gar (Serridslevgård) dete Beken til Nebel Kierke«, samt alliancevåbenerne for Mund og Mormand. Overfor ses initialer (»OL« og »AM«) og alliancevåbener for Ove Lunge (Dyre) til Odden, 1587-94 lensmand på Ålborghus (†1601) og Anne Maltesdatter Sehested (†1621), muligvis tidligere ejere af fadet.

Dabskande (jfr. fig. 24), ifølge stempel udført 1969, om end efter påskrift skænket 1968 af sognepræst S. M. Sørensen og hustru, af messing, 35 cm høj. Pæreformet korpus på tre ben, bøjlehank. Nederst på korpus graveret giverindskrift med skriveskrift. Under bunden stempel for Hofstatter (Holger Hofstatter, Ålborg). †*Dabskande*, nævnt 1921.⁸

Prædikestol (fig. 20), 1878. Nygotisk, med fem firpasdekorerede fyldingsfag. Tilhørende stavværksdekoreret rygskjold og opgang samt himmel med spirprydede fialer. Stafferet i tre blågrå nuancer i forbindelse med hovedistandsættelsen 1971. En tidligere istandsættelse er nævnt 1936.¹⁴ I skibets sydøstende.

Stolestader (jfr. fig. 24), antagelig o. 1854, dog formentlig gennemgribende renoveret o. 1878; spidsbuede, fyldingsdekorerede gavle og højrektangulære fyldingspaneler på ryglæn og endegavle. Stolegavlne er forsynet med messinglyseholdere, nævnt allerede 1879. Stafferet (1971) i tre blågrå farvetoner som det øvrige inventar samt i brunt.

Ifølge synsberetning 1879 var hovedparten af kirkens stole overført fra den gamle kirke.⁸ Ikke desto mindre betegnedes stoleværket 1880 som nyt ligesom prædikestolen (Uldall), vel som følge af en gennemgribende istandsættelse i forbindelse med genopstillingen. Efter orglets opstilling 1905 på pulpituret i kirkens vestende fik kirkeejerne anvist den øverste stol af kvindestolene til *herskabsstol*.⁸ 1935 fjernedes stolestadernes oprindelige låger, mens ryglænene skråtstillede.¹⁴ I tårnrummet opbevares dele af to kasserede stader.

Bænke, nyere. Fire bænke, parvis ens, opbevares i våbenhuset og tårnrummet. Gråmalede.

Armstol til præsten, o. 1900, af bejdset eg, i forenklet nybarok, svarende til eksemplar i Vær (s. 4887), opstillet i korets nordside sammen med to *borde* hhv. i nord- og sydsiden.

Pengebøsser, 1907, af messing. To ens af vanlig klokkeform med pengetragt, 24 cm høje, jfr. Vær (s. 4890). Omkring korpus er indgraveret med versaler: »Til de Fattige« samt kirkeejers initialer, »MKIVF« for Mogens Krag-Juel-Vind-Frijs, og årstallet 1907.

I skibets vestende, flankerende indgangsdøren. Pengebøsserne har antagelig afløst to *pengeblokke* af støbejern, nævnt i †Nebel kirke 1862 og formentlig overført til den nye kirke (s. 4940).

Dørfloje. 1-2) Antagelig 1878, fløjddøre, hver fløj med seks fyldinger, mellem skibet og tårnrummet samt ved hovedindgangen. 3) 1971, fyldingsdøre i tårnrummet til trappehus.

Fig. 21. Orgel, 1972 med facade fra 1905 og orgelpulpitur, 1878, tidligere anvendt som herskabspulpitur (s. 4965). Henrik Wichmann fot. 1998. - *Organ from 1972 with facade from 1905 and organ pulpit from 1878, earlier used as a manorial pew.*

Orgel (fig. 21), 1972, med syv stemmer, ét manual og pedal, bygget af Bruno Christensen, Terkelsbøl, med genanvendelse af orgelfacaden fra 1905. Disposition: Manual: Principal 8', Gedakt 8', Oktav 4', Rørfløjte 4', Oktav 2', Mixtur III. Pedal: Subbas 16'. Facaden er en lettere modificeret udgave af modelfacade III i Frederik Nielsens 'Pris-Fortegnelse over Kirke-Orgeler' (o. 1886)¹⁵ og består af et stort, spidsbuet centralfelt (med nye prospekt-piber) og to højrektangulære sidefelter uden piber. Stafferet som det øvrige inventar i grå nuancer samt hvidt. I sidefelterne er indsat stof. På pulpitur i kirkens vestende. †*Orgel*, 1905, med seks stemmer, bygget af Emil Nielsen, Århus. Pneumatisk aktion og vindlade. Facaden er genanvendt i det nu-

værende orgel. Elektrisk blæser forefandtes ikke. Samme placering som nuværende orgel. Spillebordet var fritstående med vestvendt klaviatur.

Orgelpulpitur (fig. 21) i skibets vestende, 1878, i nygotisk stil. På fodfeltets frise frakturindskrift i gult på mørkgrå bund (SI. 96, 2). Oprindelig anvendt som *herskabspulpitur* for kirkeejereren, om end fra første færd opsat med henblik på opstillingen af et orgel (Uldall).

Salmenummertavler (jfr. fig. 24, 31), antagelig o. 1878. Fire ens i nygotisk ramme, beregnet til skydetal. Malet i tre gråblå farvetoner som det øvrige inventar; sorte tal på hvide nummerbrikker. Som tidligst anført 1921 omfattede beholdningen fire tavler, formentlig disse.⁸

Fig. 22. Lysekrone, skænket 1607 (antagelig fejlskrivning for 1697) af »ØES« og »LHD«; hidrørende fra Bergens domkirke (s. 4966). Henrik Wichmann fot. 1998. - Chandelier, donated in 1607 (probably 1697) by »ØES« (Østen Erichsen?) and »LHD« (Lucie Hansdatter?), probably from the cathedral in Bergen.

Belysning. Lysekrone (fig. 22), ifølge indgraveret årstal fra 1607 (antagelig 1697, jfr. ndf.) og skænket af ægteparret, »ØES« og »LHD« (antagelig Østen Erichsen og Lucie Hansdatter (Oltmand), jfr. ndf.). Kronen var en donation fra kirkeeejeren, grev Frijs til den nyindviede kirke 1878.

3x6 S-svungne lysearme; balusterskaft, foroven med enkel ring, hængeden med hængeskugle, afsluttet med profileret knop. På hængeskuglen er i hjerteformede skjolde indgraveret initialer, formentlig for giverne, »ØES« og »LHD«, samt årstallet 1607, sidstnævnte antagelig urigtigt for 1697.

Den smukke barokkrone, der i sin form bl.a. finder paralleller i lysekrone i Vær kirke (s.

4893, skænket 1695) hidrører fra domkirken i Bergen (1878) og ikke som en senere fejlagtig tradition vil vide, fra 'den nedlagte tyske kirke i Bergen' (1879), 'Bergens Tyskekirke' (dvs. Mariakirken, 1904) eller 'Korskirken i Bergen' (1911).¹⁶ 1712 og 1798 fandtes således i domkirken en lysekrone med '3 rader og piber' ophængt neden for koret og skænket af en vis Østen Erichsen. Denne, der 1714 blev begravet i domkirken, blev 1694 gift med Lucie Hansdatter (Oltmand), og parret kan derfor sandsynligvis identificeres med lysekronens givere.¹⁷ Hvorfor årstallet, der i dag tydeligt fremtræder som »1607«, er urigtigt anført, lader sig ikke umiddelbart forklare.¹⁸ Lysekrone er formentlig afhændet fra den norske domkirke o. 1859 i forbindelse med installation af gas. I hvert fald fandtes den tilsyneladende ikke længere her ved inventariseringen 1862 og 1867.¹⁹

I forbindelse med hovedstandsættelsen 1971 af Serridslev kirke ophængtes et antal *kuglependler* med skærm af glas. Endvidere opsattes på væggene et antal *dobbeltlamper*, ligeledes med kugleformet skærm.³

Klokke (fig. 23), støbt 1877 af firmaet J. H. Hellerung og Haubergs maskin- og jernstøberi

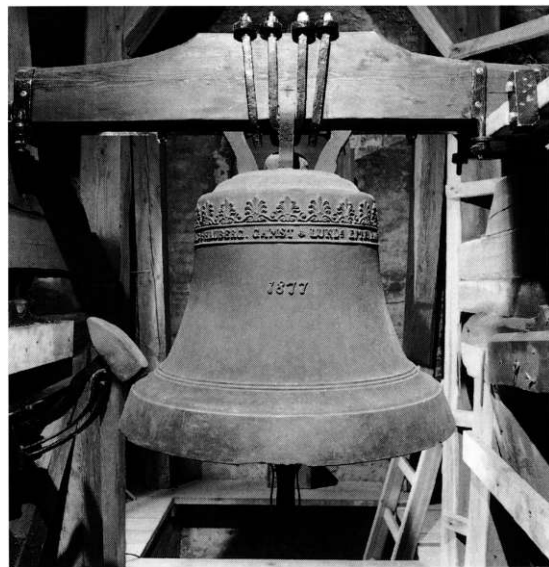

Fig. 23. Klokke, 1877 (s. 4966). Henrik Wichmann fot. 1998. - Bell from 1877.

Fig. 24. Indre set mod vest. Henrik Wichmann fot. 1999. - *Interior to the west.*

Fig. 25. Kisteplade nr. 1, 1612, over Søren Mund (†1612) (s. 4968). Henrik Wichmann fot. 1998. - *Coffin plate no. 1, 1612, for Søren Mund.*

Fig. 26. Kisteplade nr. 2, 1626, over Maren Mund (†1626) (s. 4968). Henrik Wichmann fot. 1998. - *Coffin plate no. 2, 1626, for Maren Mund.*

ifølge indskrift med relieftal og -versaler på klokkelegemet (jfr. også eksempel i Vitten kirke, s. 1796). 82 cm i tv. Om halsen palmetfrise. Ophængt i slyngebom. Klokken besluttedes anskaffet til †Nebel kirke kun få måneder før den fatale nedstyrtning af kirkens hvælv, da der var revner såvel i klokkelegemet som i kronen på den gamle †klokke.²⁰

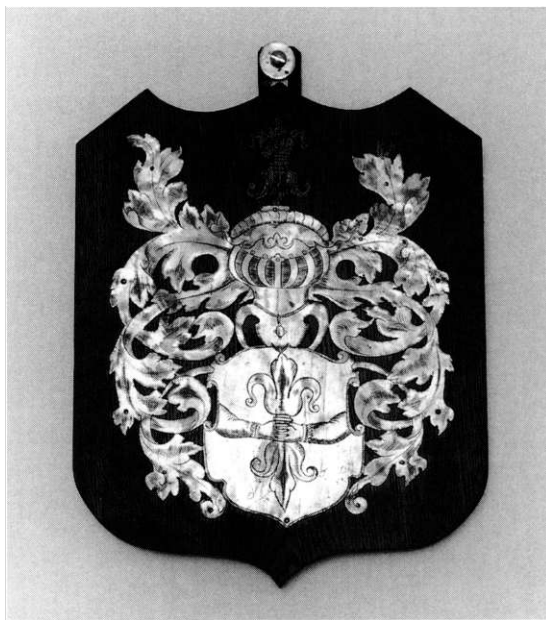

Fig. 27. Kisteplade nr. 3, udateret, for medlem af familien Mund (s. 4968). Henrik Wichmann fot. 1998. - *Coffin plate no. 3 for a member of the Mund family.*

Gravminder. 1992 overførtes tre kisteplader, alle af messing og i nyere tid monteret på træplader, fra ligkapellet på Nebel kirkegård, men oprindeligt hidrørende fra den †murede begravelse for familien Mund i †Nebel kirkes kor (s. 4940). Ophængt i tårnrummet.

1) (Fig. 25), 1612, over Søren Mvnd (Søren Mund), søn af Clavs Mvnd (Claus Mund) og Kirstien (Kirsten Jørgensdatter) Harboo (Harbou), †17. marts 1612 i København.

20,5x41,5 cm. Skriftfelt med fordybede versaler, i udtunget bort med spinkel rankeudsmykning.

2) (Fig. 26), 1626, over Marine (Maren) Mvnd (Mund), *1. søndag i advent (30. nov.) 1600 på Serridslevgård, †15. okt. 1626 på Kørupgård. 21,5x31 cm. Skriftfelt udformet som nr. 1.

3) (Fig. 27). Våbenskjold for medlem af familien Mund. Hjelmskjoldens øverste liljeformede del mangler dog, jfr. aftryk på den sekundære træplade. 52x20,5 cm.

Kirkegårdsmonument. Bondegravsten (fig. 29), o. 1769, over Mariane, * i Serridslev-Nebel sogn, †smst. 1769 i sit sjette år.

Grå, storkornet granit, 86x42 cm. Gravskrift i fordybede versaler. Udsmykket med fordybet randstribet, afskårne hjørner og forenklet timeglas indhugget ved nedre kant.

Gravstenen, der er overført fra kirkegården i Nebel, er placeret ved korets sydside.

KILDER OG HENVISNINGER

Jfr. fortegnelse over arkivalier vedr. kirkerne i Gam-
mel Skanderborg amt i almindelighed s. 2874 samt
forkortelser s. 2875. Fagordbog s. 15.

Ved embedet: Synsprot. 1878f.

Nebel sogns egnsmuseum: Optegnelser og fotografier
vedr. Serridslev kirke.

NM: Håndskrift: F. Uldall: Om de danske lands-
bykirker, 1880, s. 237-38. - L. A. Winstrup, u.å. (fe-
bruar 1878) (inventar). - O. Villumsen Krog 1977 (al-
tersølv). - Mogens Larsen 1987 (altertavle). - Ole Al-
kærsig og Verner Thomsen 1993 (altertavle, alterma-
leri nr. 2, stoleværk og prædikestol, overvæggenes
bemaling). - Sissel F. Plathe 1998-99 (inventar). -
Birgitte Bøggild Johansen 1999-2000 (inventar og
gravminder). - Puccio Speroni 2000 (altermaleri nr.
2). - Jan Castella 2001 (altertavle og alterbordsfor-
side).

RA. Kirkeministeriet, 1. kt. j.nr. 3 Ø 1266, 1926.

Tegninger og opmålinger. *Ved embedet:* tegninger af
Jens Chr. Clausen 1877-78.

Litteratur: MeddÅrhSt. 1971 (hovedrestauration);
1990 (omfugning). Holger Jørgensen: Horsens Nør-
restrand, 1997.

Indledning ved Birgitte Bøggild Johansen, beskri-
velse af kirkegård og bygning ved Kjeld de Fine
Licht, inventar og gravminder ved Birgitte Bøggild
Johansen, orgel ved Ole Olesen. Engelsk oversæt-
telse ved Lotte Elkjær. Redaktionen afsluttet 2001.

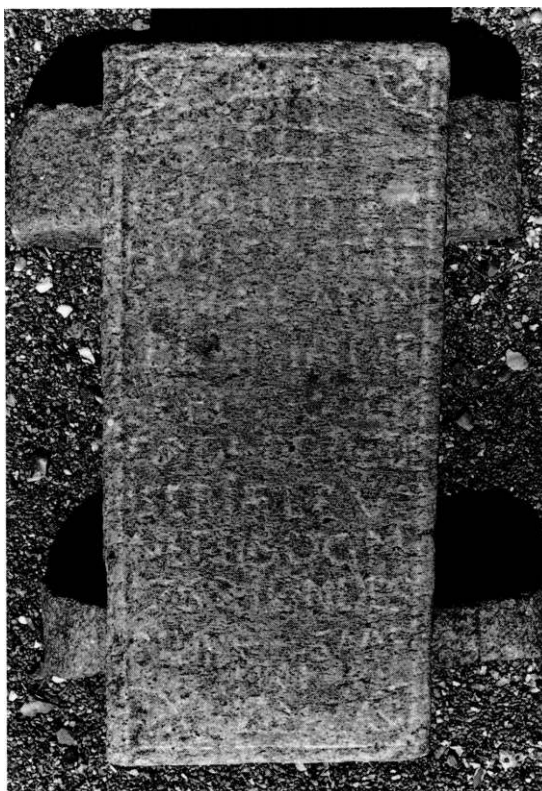

Fig. 29. Gravsten, o. 1769, over Mariane (†1769) (s.
4968). Henrik Wichmann fot. 1998. - *Tombstone, c.*
1769, to Mariane.

Fig. 28. Stempler på underside af oblatæske (s. 4961).
Henrik Wichmann fot. 1998. - *Stamps upon the under*
side of wafer box.

NOTER

¹ Overvejelserne omkring kirkens opførelse fremgår
dels af Synsprot. (ved embedet), dels af sagsakterne i
RA. Kirkemin. 1. kt. j.nr. 3 Ø 1266, 1926.

² Jfr. Horsens Folkeblad, 18. nov. 1878.

³ MeddÅrhSt. 1971, s. 78f.

⁴ MeddÅrhSt. 1990, s. 143.

⁵ Merete Bergild og Jens Jensen: »Nykirkemesteren«
Jens Mortensen og hans træskærerarbejder i jyske kir-
ker omkring midten af 1600-tallet, Historisk Årbog
for Ribe amt, 24, 1987, s. 34, 41ff.

⁶ For kombinationen af blomster og timeglas som
forkrænkelighedssymbol, jfr. Arthur Henkel og Al-
brecht Schöne: Emblemata, 1967, s. 1081.

⁷ Tankevækkende nok daterer Bergild og Jensen
(note 5), s. 41 uden nærmere argumentation både al-
tertavlen og alterbordsforsiden i »Nebel kirke« (dvs.:
Serridslev kirke) til 1656, en datering, der kun er an-
ført på tavlen; begge opregner i øvrigt s. 34 altertav-
len som »det sidste værk, der kan tilskrives Jens Mor-
tensen«. Jfr. også samme i Weillbach: KunstLeks. 5, s.

Fig. 30. Sidevinge (s. 4958). Detalje af altertavle, skænket 1656. Henrik Wichmann fot. 1998. - *Side wing. Detail of altar-piece, donated in 1656.*

446f. Alterbordsforsiden er den eneste kendte af denne inventartype fra Jens Mortensens hånd, idet den tilsvarende i Lønne kirke (o. 1650-52) sekundært er dannet af dele fra samme kirkes (†)altertavle (jfr. DK. Ribe, s. 1281f.).

⁸ Ved embedet. Synsprot.

⁹ Jfr. Bergild og Jensen (note 1), s. 36ff.

¹⁰ Christie: Ikonografi, 2, s. 92.

¹¹ Maleriet var allerede før dette år udskiftet med nr. 1, jfr. Trap, 4. udg., VII, 1926, s. 405.

¹² Trap, 3. udg., V, 1904, s. 255.

¹³ En forespørgsel fra Nationalmuseet til Frijsenborg 1940 om Serridslevfontens oprindelige hjemsted og tilsvarende om Nebelfontens skæbne var dog resultatløs, jfr. NM. Korresp.ark.

¹⁴ Jfr. NM. Korresp.ark., Ved embedet, Synsprot.; Nebel sogns egnsmuseum. Tegninger udført af tømmer Agnar Olesen.

¹⁵ Pris-Fortegnelsen er udgivet i faksimile 1986 af Det danske Orgelselskab. En beslægtet facade, i tættere overensstemmelse med modelfacaden, leveredes o. 1903 af Frederik Nielsen til Lillerød kirke (DK. Frborg, s. 1975).

¹⁶ Horsens Folkeblad 18. nov. 1878; Ved embedet. Synsprot. (ekstraordinært syn 9. juni 1879); Trap, 3. udg., V, 1904, s. 255; NoK. Bergen, II, s. 152. Både fra Korskirken og Mariakirken solgtes den ældre beholdning af lysekroner i 1800'erne, i førstnævnte kirke 1856 ved overgangen til gaslys (NoK. Bergen, II, s. 151) og i den sidstnævnte før den store restaurering, der påbegyndtes 1863 (NoK. Bergen, I, s. 53, 112). Der er dog ingen lysekroner fra disse kirker, der kan bringes til at harmonere med de angivne giverinitialer fra den foreliggende krone.

¹⁷ Venligst meddelt af førstearkivar ved Statsarkivet i Bergen, Christopher John Harris, der understreger, at der i Bergen i 1600-tallet kun fandtes én borger med initialerne »ØES«, nemlig skipper Østen Erichsen. For bistand takkes også professor Hans-Emil Lidén, Bergen.

¹⁸ Mindre sandsynligt, men dog ikke udelukket, forekommer det, at årstallet »1607« skulle være en fejlskrivning for »1706«. Dog modsiger kronens form, at giverinitialerne er anført på en lysekrone fra førstnævnte år.

¹⁹ Jfr. NoK. II, s. 86. De på fig. 49-50 gengivne kronen, fotograferet før 1880, svarer ikke til kronen i Serridslev.

²⁰ Ved embedet. Synsprot. (Nebel kirke).

Fig. 31. Indre set mod øst. Henrik Wichmann fot. 1999. - *Interior to the east.*

SUMMARY

The church, designed by the engineer Jens Chr. Clausen of Horsens, was built in 1878 as a replacement for the old church in Nebel. The work, financed by the entailed estate Stensballegård belonging to count C.F. Krag-Juel-Vind-Frijs to Frijsenborg, took only seven months, and the church was inaugurated on 17 November 1878.

The building, situated in the south-west part of the relatively high placed village, consists of a rectangular nave with an adjoining polygonal chancel to the east and a tower to the west decorated with a pyramid spire. The entrance on the south side is embellished with a concrete Christ

medaillon by Niels Fjeldskov. Today the interior remains almost in its original condition. The walls, however, were painted white in 1971.

When the church at Nebel was demolished in 1878 most of its fittings were transferred to the new building, including the highly ornamented altar-piece and frontal, both donated by Henrik Mund and Berete Mormand in 1656 and 1666 respectively. Also from the old church is the prestigious altar plate (chalice, paten and wafer box) from 1688 by Marcus Resenhof from Copenhagen and donated in 1691 by the baron Frederik Krag and Charlotte Amalie Griffenfeld,

probably originally a present to Vær church (s. 4881). More recent fittings are the pulpit and the font in neo-gothic style as well as the major part of the pews, which underwent a thorough restoration after the transfer to the new church. However, c. 1900 the modern font was replaced by a Romanesque granite font (on a new base) of unknown provenance. Also worthy of mention is a 18-branched chandelier marked with the year 1607 (for 1697(?)) and the donors' initials

'ØES and LHD', a present from count Frijs to mark the inauguration of the new building, and apparently originating from the cathedral in Bergen, Norway.

A tombstone c. 1769 as well as three coffin plates, c. 1612, 1626 and undated, commemorating the members of the Mund family have recently been transferred from the mortuary in Nebel and the adjoining churchyard.

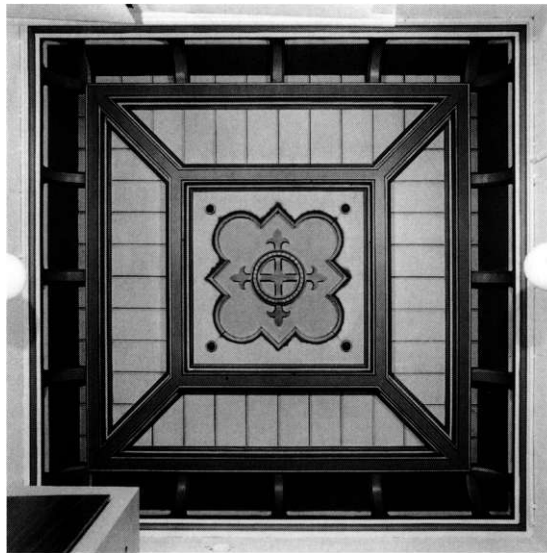

Fig. 32. Loftet i præsteværelset (s. 4954). Henrik Wichmann fot. 1999. - *The ceiling of the vestry.*